

**نشاط و شادی در اندیشه
و سیره حضرت
امام خمینی (س)**

تحقیق و پژوهش
سید مصطفی علوی

سرشناسه: علوی، سیدمصطفی، ۱۳۴۱ -

عنوان و نام پدیدآور: نشاط و شادی در اندیشه و سیره حضرت امام خمینی (س) / مصطفی علوی.
مشخصات نشر: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری: ز، ۱۶۷ ص.

شابک: 6 - 165 - 212 - 964 - 978 ISBN:

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

کتابناک: ص. ۱۶۳ - ۱۶۷؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبرانقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. --
نظریه درباره شادی / شادی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام.
مناسبت‌ها: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، معاونت پژوهشی. مؤسسه چاپ و نشر عروج.

رده‌بندی کنگره: ۸ ع ۲ ش / ۵ / ۱۵۷۴ DSR

رده‌بندی دهکده: ۹۵۵ / ۰۸۴

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۸۰۷۸۱

کد / م ۲۷۰۹

مؤسسه چاپ و نشر عروج

نشاط و شادی در اندیشه سیره حضرت امام خمینی (س)

نویسنده: مصطفی علوی

ناشر: چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ سوم: ۱۳۹۵ / ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۴۰۰ تومان

• فروشگاه شماره یک: خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی، پاساژ ظروفچی، تلفن: ۶۶۴۹۳۰۸۱ - دورنگار: ۹۱۵ -

• فروشگاه شماره دو: خیابان انقلاب، چهار راه حافظ، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: • امور نمایندگیها و نمایشگاهها، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳

• امور سفارشات و بازرگانی، تلفن: ۶۶۴۸۹۱۶۰

• فروشگاه مجازی مؤسسه عروج www.oroujpub.com

فهرست مطالب

ا		اشاره
ج		مقدمه
۱		فصل اول: معناشناسی نشاط
۳		معناشناسی نشاط و شادی
۴		روحیه طربناک
۵		مفهوم شناسی نشاط از منظر امام
۶		گلبرگی از جانان
۹		گلبرگی از آفتاب
۹		کلام وحی
۹		شادی و نشاط در دین، کلام وحی
۱۱		نشاط و شادی در اندیشه دیگران
۱۵		نشاط در اندیشه شهید مطهری

۱۷	مبانی روانشناختی نشاط
۱۸	مؤلفه‌های نشاط
۲۱	شرح نشاط و سرور در اندیشه و سیره حضرت امام خمینی (س)
۲۱	نشاط و بهجت در عبادت
۲۲	بهترین وقت برای انجام عبادت
۲۴	دو بال پریدن
۲۶	واگیری توأم با نشاط
۲۷	نشاط در مبانی خداشناسی (عرفان و عبادت)
۲۸	پرهیز از سه‌گیری
۲۹	عاقبت نشاط و تفریط در خودسازی
۲۹	نشاط قلبی و خودسازی
۳۰	نشاط در تعالیم معصومین: عالم السلام
۳۳	فصل دوم: نشاط در مبانی عرفانی
۳۵	نشاط در مبانی عرفان
۳۷	اوج شادابی و نشاط امام در ادبیات عرفانی
۳۹	شادی و خوشحالی شیطان
۴۰	رشد علمی بدون تهذیب مانع نشاط عالم است
۴۰	خبر بمباران جماران و نشاط درونی امام از این خبر
۴۲	دومین منزل از خودسازی (منزل موازنه)
۴۶	جوانی پس از پیری
۴۸	حفظ نشاط روحی در اندیشه عرفانی

- نگاه عارفانه ۵۲
- نماز پیوند محب و محبوب ۵۳
- انتقال عرفان و معنویت به مخاطبین ۵۴

فصل سوم: عواطف خوشایند و عواطف ناخوشایند حضرت

- امام خدیفی (س) ۵۷
- عواطف خوشایند امام ۵۹
- سما روح من هستید ۶۰
- عواطف خوشایند و ناخوشایند امام ۶۱
- عواطف امام نسبت به امام معظم رهبری ۶۲
- عواطف خوشایند نسبت به دوستان ۶۲
- آرامش روحی و پرکارتر از همه ۶۳
- پنج کار در یک زمان ۶۵
- عاطفه‌ی امام نسبت به کودک خردسال ۶۵
- عاطفه امام نسبت به فرزندان ایثارگران ۶۶
- اخلاق نیکو و عاطفه خوشایند ۶۸
- مهرورزی به اهل خانه ۶۸
- نمونه‌هایی از رضامندی و مسرت امام در دیدار با مردم ۶۹
- پاسخ امام به نامه جمعی از دانش آموزان ۷۰
- دیدار با ایثارگران ۷۱
- امام و ظرافت‌های اخلاقی (در فرانسه) ۷۲
- نماز از همه چیز مهم‌تر است ۷۴

۷۵	پرهیز از تعریف و تمجید دیگران
۷۶	احترام به قانون حتی در سرزمین بیگانه
۷۶	امام قبل از حرکت به تهران
۷۶	عواطف امام در هنگام بمباران شهرها
۷۸	امام و احترام به سنت‌های باستانی
۷۹	جایزه برای نقاشی کودک
۸۰	علاقه امام نسبت به پاسداران
۸۱	عواطف امام نسبت به ورزشکاران
۸۲	ثابت قدم و استوار
۸۲	عیادت از کارگران
۸۳	شهادت ۷۲ تن
۸۴	سرشار از عاطفه
۸۴	دعای پربرکت
۸۵	بوی خوش

فصل چهارم: نشاط در آموزه‌های علم حضرت امام

۸۷	خمینی (س)
۹۰	جوانی پر نشاط
۹۱	نشاط در تدریس
۹۴	لطافت طبع در حین تدریس
۹۵	فروتنی در برابر علما و دانشمندان
۹۷	عالم حقیقی در سیمای خاطرات

۹۸	مزاح و مطایبه امام
۱۰۰	اثرات نشاط در زندگی روزمره
۱۰۲	ارزش جویندگان علم و دانش در اندیشه امام
۱۰۳	مهرورزی امام به کودکان
۱۰۳	غصه امام خمینی
۱۰۵	مود و نشاط در مکاتبات شخصی
۱۰۹	پدر مهربان
۱۱۰	عظوف و مهربانی با خانواده
۱۱۰	نشاط بخشی امام به کارگزاران نظام
۱۱۱	روح قدسی
۱۱۱	رجایی، رئیس جبهه
۱۱۲	سفر نیویورک
۱۱۲	هیچ نگران نباشید
۱۱۳	شادترین حالات پدر
۱۱۸	خاطرات جمعی، امام جمعه آبادان
۱۲۱	فصل پنجم: نشاط بخشی آفتاب در دوران دفاع مقدس
۱۲۳	روحیه و نشاط بخشی حضرت امام (س) به حماسه سارن پاو
۱۲۳	الله اکبر
	تبلور شادی و نشاط در رویای صادقه «امیر سپهبد
۱۲۶	صیاد شیرازی»
۱۲۷	از تو به یک اشاره از من به سر دیدن

۱۲۹	جمال دل آرا
۱۲۹	حتی اگر کافر هم...
۱۳۰	نگاه محبت آمیز فرمانده
۱۳۱	بی سابقه ترین ملاقات
۱۳۲	سخنان امید بخش
۱۳۳	یک جمله کوتاه و یک پیروزی تاریخی
۱۳۴	بروید اقدام کنید
۱۳۵	شاه بخشیم حضرت امام (س) به فرماندهان جنگ
۱۳۶	شهید، محبت از دیدار یار
۱۳۶	محبت و محارب
۱۳۹	نغمه جانفزا
۱۴۰	عشق علی (فقط، ام)
۱۴۰	زانو به زانو ی امام
۱۴۱	برق شادی
۱۴۲	عظمت رهبر
۱۴۲	آرامش دل
۱۴۳	قلب شهید
۱۴۳	جفیه تبرکی
۱۴۳	تمام دیوار اتاق
۱۴۴	چهره نورانی امام
۱۴۴	دو بار دست بوسی
۱۴۵	آب جاری

۱۴۵	روح امید
۱۴۶	دست‌بوسی امام
۱۴۶	از جماران به جبهه‌ها
۱۴۶	امام خدا را می‌دید
۱۴۷	نشاط حقیقی در اندیشه امام
۱۴۸	یجان و اشک شوق امام

فصل ششم: آسیب شناسی نشاط و شادی در کلام

۱۵۱	امام خمینی (س)
۱۵۳	شگفتی رهسپار نسل جوان
۱۵۴	موانع شناخت انیسه حضرت امام (س)
۱۵۵	آسیب‌های نشاط جوانی از دیدگاه حضرت امام خمینی
۱۵۵	۱. غیبت و فحش
۱۵۶	۲. اهمال در خودسازی
	۳. ایجاد مراکز فساد و تهیه بساط شر و نوش به بهانه
۱۵۷	نشاط بخشی
۱۵۹	۴. گرفتن فکر از جوانان
	۵. داستان غم انگیز اجناس وارداتی و از بین بردن
۱۶۰	نشاط روحی مردم

اشاره

آنچه در پی می‌آید، تبیین جایگاه شایسته و نشاط، در اندیشه امام خمینی سلام‌الله علیه است. امام خمینی (س) یکی از رهبران بی‌بدیل، عصر حاضر جهان اسلام بود که با بررسی و شناخت تمامی ابعاد این شخصیت مذهبی و سیاسی، می‌توان به روح بلند و وسعت وجودی‌اش پی برد و هرچه روح آدمی بلند باشد، مرتبه‌ی رجوعش هم بزرگ و دارای علو درجه می‌باشد.

در اینصورت است که حوادث و جزئیات و فرامین عالمانه امام (س) از دوران جوانی تا روزیکه بطور رسمی فعالیت‌های خود را آغاز و هدایت مردم ایران را در مبارزه با طاغوت آغاز کردند، حکایت از روحیه‌ای با نشاط و سالمی دارد که در طی مدت حیات پربرکشان، دستخوش تحول و دگرگونی خاصی نگشته است. امام خمینی (س)، در طی گذران حیات پر ثمرشان و عارض شدن پیری بر جسم شریفشان،

ب □ نشاط و شادی در اندیشه و سیره حضرت امام خمینی (س)

روحیه‌ای متعادل و در شرایط سخت و دشوار پیروزی انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، شرایط روحی سالم قابل وصف و چه بسا شگفت‌آوری داشتند. که این سلامت روحی و روانی ایشان نشأت گرفته از ایمان و توکل بر خداوند سبحان است.

مؤلف در این کتاب ابتدا به بررسی و تبیین دیدگاههای متعدد، درباره نشاط و سرور، شد و پس از آن با عنایت به شاخص‌های نشاط و بهجت و سرور و صادق آن در سیره نظری و عملی امام خمینی (س) پرداخت. بدون تردید، حالات و کردار و گفتار اولیاء خدا بهترین اسوه و الگو برای ره‌پویان حقیقت و انسانیت است. اولیاء الله و اصفیاء، کتاب هستی و مجاهدان رزم‌جو، آیات ان کتاب هستی‌اند، که طالبان عشق و محبت باید به دقت به این آیات دست‌نشانند و در طی مسیر خویش در این چند روزه عمر، توشه بگیرند و به جالب رضایت الهی بپردازند تا «وادخلی جنتی» عایدشان گردد.

مقدمه

اجزاء اعضاء ابعاد و حواس و ادوات انسان هر کدام در تعالی او نقش خاصی را ایفا می کنند و فقدان هر یک از آنها می تواند آثار زیانباری به بار آورد که در مواردی ممکن است بحران ناپذیر هم باشد. قدما می گفتند «من فقد حساً فقد علماً» هر کس حس را از دست بدهد علمی را از دست داده است. این سخن تنها درباره حواس صادق نیست بلکه درباره احوال روحی - روانی انسان هم صادق است. چرا که همین احوال نیز در سلامتی / ناسلامتی او تأثیر دارند. در واقع باید گفت که هیچ یک از موارد یاد شده در انسان گزاف نهاده نشده اند بلکه هر یک از حکمتی هستند که روز به روز حکمت های آن بیشتر از گذشته آشکار می شود. شگفت این که علم پزشکی هم برای این ادعا صحنه گذاشته است. امروزه در میان انواع بیماری ها، بیماری های روان تنی رایج شده اند که منشأ بیماری روانی و تظاهرات بیماری بدنی و جسمانی است. بیماری های روان تنی به آن دسته از بیماری ها اطلاق می شود که علت

پیدایش آنها روحی - روانی ولی آثارشان کاملاً جسمانی است. افسردگی شدید، زخم معده، زخم روده و اثنی عشر و... از جمله آنها هستند. با مقدمه‌ای که بیان شد مساله اصلی این اثر آشکار شد به این معنا که اولاً انسان مطلوب اسلام انسانی تمام و کامل است. تمام از این نظر که هیچ یک از استعدادها و خواسته‌ها و امیال و احوال او سرکوب نشود و کامل از این جهت که تمام آنها در مسیری رو به تعالی باشند. ثانیاً شادی و نشاط از حوال آدمی است که در سیر انسان به کمال نقش تعیین کننده‌ای دارد.

مقوله شادی در حوز دینی اسلام مطرح شده است به این معنا که هم قرآن و هم روایات به بصورتی به اهمیت آن تذکر داده‌اند. وقتی در قرآن می‌خوانیم «فرحین بما آتاهم الله من فضله» (آل عمران/۱۷۰) و یا «قل بفضل الله و برحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون» به این نتیجه می‌رسیم که قرآن به مقوله شادی و نشاط اهمیت فراوانی قایل است. از این نظر مسلمانان مجاز بلکه محق آن را این حالت نهاده شده در سرشتشان بهره‌مند شوند. البته تاریخ مسلمانان این امر را تأیید نمی‌کند یعنی مسلمانان آنچنان که باید و شاید به این مقوله توجه اساسی نکرده‌اند و البته آثار مخرب آن را به چشم خود دیده‌اند. آثار تخریبی عدم توجه به شادی و نشاط وقتی افزون‌تر می‌شود که سنین کودکی، نوجوانی و جوانی را در نظر آوریم، بی‌شک این دسته از آدمیان بیشتر در معرض آسیب‌های ناشی از فقدان شادی و نشاط هستند و تجربه نکته بسیار اساسی این که پیامبر اعظم (ص) و معصومان (ع) توجه شایسته‌ای به این مقوله داشته‌اند و زندگی خصوصی و عمومی این بزرگان موبد این ادعا

است. در ادامه مسیر معصومان عظام(س) عالمان فرهیخته‌ای بودند و هستند که به انسان به عنوان یک مجموعه نگریسته‌اند و در ارایه تئوری‌های عملی زندگی تمام ابعاد وی را مورد توجه جدی قرار داده‌اند. از دید این عالمان انسان مجموعه‌ای از اجزا و ابعاد و احوال و ابعاد است ولی عدم توجه به هر یک از آنها خسارت‌های عظیمی برای افراد بشر بلکه برای عموم انسانها به بار می‌آورد. وقوع بحرانهای عظیم در جهان معاصر موید این ادعا است.

از خیل عصیان این عالمان حضرت امام خمینی(س) است که بحق شیوه معصومان را پیش گرفته و همانند سایر موضوعات در موضوع شادی نیز مشی آن بزرگواران را پی‌گیری کرد. نکته بسیار جالب این که این بزرگان تنها در موارد و مواقع ظاهر، شادی و نشاط را از خود بروز نمی‌دادند بلکه حتی در موارد غم و اندوه نیز چنین برخوردی با قضایا داشته‌اند. مسلم است که چنین نظراتی را نگرش عرفانی این بزرگان نشأت گرفته است. اگر نیم‌نگاهی به اندیشه امام خمینی(س) داشته باشیم خواهیم دید که ایشان در تمام مراحل زندگی هر چه وقت از این مقوله غفلت نورزیده است. بودن پایه و مایه‌های چنین عنصری در زندگی ایشان بود که وی را استوار و پا بر جا نگه داشت و در مواقع خطرناکی نه تنها امیدش را از دست نداد بلکه مایه امید و شادی برای دیگران هم شد. وقتی فرزند گرامی‌شان آیت‌الله سید مصطفی خمینی(س) از دنیا رفت فرمود: مرگ مصطفی از الطاف خفیه الهی بود.^۱ و یا در

شهادت رجایی و باهنر فرمود: اگر رجایی و باهنر نیستند خدا هست.^۱ این عبارات بظاهر ساده مشحون از معانی بلند عرفانی هستند که اگر در زندگی فردی وارد شوند آثار بسیار گرانبهایی به جا می‌گذارند که شادی و نشاط از جمله آنها است.

به هر حال امروزه شادی و نشاط پیش‌تر از هر زمان دیگر ضرورت دارد. از این نظر نویسنده محترم این اثر این موضوع را از نقطه نظر امام خمینی(س) مورد بررسی قرار داده و زوایای آن را کاویده است. روشی که مؤلف به نیت پیش گرفته روش کتابخانه و تکیه بر نگرش‌های پدیدار شناختی و تفهیری و تحلیلی و گاه تاریخی است. ضمن این که تمام تلاش مؤلف بر آن بوده است که نظر امام خمینی(س) را آنچنان که هست استخراج نماید.

هدف این نوشتار از میان مسأله و ضرورت تحقیق در این حوزه کاملاً روشن است اما برای روشن شدن مطلب نکات زیر ضروری به نظر می‌رسد:

۱. بازخوانی نظرات امام خمینی(س) را اسناد کردن مخاطبان با نظرات ایشان.
۲. توجه دادن مخاطبان به اهمیت مسأله شادی و نشاط و تذکار آثار تخریبی آن در صورت عدم توجه به آن.
۳. رفع توهم عدم توجه امام خمینی(س) به سلسله شادی و نشاط که متأسفانه در افراد بعضاً شنیده می‌شود.

۴. ایجاد رابطه عمیق و دقیق جوانان با اندیشه‌های امام خمینی (س) از طریق بازخوانی اندیشه‌های ایشان از جمله شادی و نشاط.

۵. توجه دادن خوانندگان به ذوابعاد بودن اسلام شناسی امام خمینی (س).